

Mirella Hess-Remuszko

Dyktanda dla klasy 3.

Teksty do pisania
ze słuchu lub z pamięci

Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne oświadczają, że podjęły starania mające na celu dotarcie do właścicieli i dysponentów praw autorskich wszystkich zamieszczonych utworów. Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, przytaczając w celach dydaktycznych utwory lub fragmenty, postępują zgodnie z art. 29 ustawy o prawie autorskim. Jednocześnie Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne oświadczają, że są jedynym podmiotem właściwym do kontaktu autorów tych utworów lub innych podmiotów uprawnionych w wypadkach, w których twórcy przysługuje prawo do wynagrodzenia.

© Copyright by Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne sp. z o.o.
Warszawa 2011

Wydanie I (2011)

ISBN 978-83-02-11792-3

Opracowanie merytoryczne i redakcyjne: **Izabela Jaźwińska** (redaktor koordynator),
Anna Derwich (redaktor merytoryczny)

Konsultacja merytoryczna: **Sylvia Mroczek-Poniatowska**

Projekt okładki: **Studio SundayLove**

Projekt graficzny: **Marta Krzywicka**

Redaktor techniczny: **Alicja Kasper**

Skład i łamanie: **RECONTRA Studio Graficzne**

Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne spółka z ograniczoną odpowiedzialnością
00-807 Warszawa, Al. Jerozolimskie 96
Tel. 22 576 25 00
Infolinia 801 220 555
www.wsip.pl

Publikacja, którą nabyłeś, jest dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, abyś przestrzegał praw, jakie im przysługują. Jej zawartość możesz udostępnić nieodpłatnie osobom bliskim lub osobiście znanym. Ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz jej fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A kopiując jej część, rób to jedynie na użytek osobisty.

prawolubni♥

Szanujemy cudzą własność i prawo.
Więcej na www.legalnakultura.pl
Polska Izba Książki

SPIS TREŚCI

Wstęp	2
Część I. Legendy i baśnie	3
Część II. Zwierzęta	8
Część III. Znani Polacy	16
Część IV. Inne tematy	19

WSTĘP

Trawestując słowa Mickiewicza o grzeczności, można powiedzieć, że ortografia nie jest nauką łatwą ani małą. Dlatego właśnie wymaga ciągłego ćwiczenia, powtarzania, utrwalania, przypominania, aby w końcu zapamiętać:

- kiedy pisać **ó**, a kiedy **u**?
- wstawić **ch** czy **h**, gdy wymienia się na **sz**?
- jak napisać **nie** z czasownikiem?

Problemów ortograficznych, jakie czyhają na każdego trzecioklasistę, jest znacznie więcej. Jak więc sobie z nimi poradzić?

Starożytni Rzymianie powiadali: *repetitio est mater studiorum* (powtarzanie jest matką wiedzy), toteż dyktanda, które Państwu proponujemy, zostały tak skonstruowane, aby były kwintesencją tego, co zawierają podręczniki *Razem w szkole* i *Wesoła szkoła i przyjaciele*. Dotyczy to zarówno warstwy tematycznej, jak i językowej. Warto zatem, np. po przeczytaniu baśni o Zielonej Górze i omówieniu zasad pisowni wielką i małą literą sięgnąć do tej książeczki po dyktando *Legenda o Zielonej Górze* przypominające i sumujące te kwestie. Znajdą Państwo tutaj także teksty o zwierzętach i ich zwyczajach, o sławnych Polakach, tradycjach, obyczajach, muzeach i zwykłych codziennych sprawach. Pisane prozą i wierszem (te ułatwiają zapamiętywanie), poważne i zabawne. Wszystkie opatrzone metryczkami, w których zawarto informacje o tym, z jakimi zagadnieniami ortograficznymi mamy do czynienia.

Dyktanda mogą służyć do pisania ze słuchu lub samodzielnego przepisywania, do pracy w szkole i w domu. I choć nie zawsze uda się uniknąć błędów, to przecież nie od razu Rzym zbudowano. A ponieważ ćwiczenie czyni mistrza, warto więc ćwiczyć, by nabywać umiejętności, które będą nam służyły przez całe życie.

Autorka

Legenda o Halinie Krępiance

Niedaleko Gór Pieprzowych leży Sandomierz. Często mówi się o nim mały Rzym, bo rozciąga się na siedmiu wzgórzach. Dumni ze swego miasta sandomierzanie oprowadzają turystów po lochach. Właśnie z tymi lochami wiąże się legenda o Halinie Krępiance. Halina chciała ochronić miasto przed zniszczeniem przez Tatarów. Wpadła na chytry pomysł, jak wywieść ich w pole. Przekradła się do obozu wroga. Obiecała chanowi, że poprowadzi jego hordy lochami aż do samego rynku. Zwabiła wrogów w pułapkę i tak uratowała swoje ukochane miasto.

- wyrazy z **rz** wymiennym: wzgórze
- wyrazy z **ch** wymiennym na **sz**: loch
- wyraz z **h**: horda
- **wielka/mala litera**: Góry Pieprzowe, Rzym, Sandomierz, sandomierzanie, Tatar
- **en/ę**: legenda, Krępianka
- inne trudne wyrazy: chan, chytry, wywieść

Legenda o Zielonej Górze

Dawno temu święty Piotr wędrował po świecie. Pewnego razu, strudzony, zatrzymał się w osadzie położonej pośród zielonych wzgórz. Gościnni mieszkańcy zaprosili świętego na poczęstunek. Dali pielgrzymowi bochen świeżego chleba, miód, trochę jagód i wodę. Woda nie smakowała gościowi, ale zielonogórzanie niestety nie mieli wina. Święty Piotr przemienił pokrzywę w winorośl. Odtąd mieszkańcy Zielonej Góry hodują krzewy winorośli i produkują wino.

- wyrazy z **h**: hodować
- wyrazy z **ch**: bochen, chleb
- wyrazy z **ż**: położony, świeży
- **wielka/mala litera**: Zielona Góra, zielonogórzanie
- **en/ę**: poczęstunek, wędrować
- **nie** z czasownikami: nie smakować, nie mieć

Historia hejnału z wieży mariackiej

Dawno temu w Krakowie, na wieży kościoła Najświętszej Marii Panny, trębacz rano i wieczorem grał hejnał. Wtedy otwierano lub zamykano bramy. Pewnego dnia trębacz spostrzegł nadciągających Tatarów. W tamtych czasach często najeżdżali oni polskie ziemie. Trębacz zaczął dąć w trąbkę, aby ostrzec krakowian przed niebezpieczeństwem. Strzała wypuszczona z łuku Tatarzyna trafiła trębacza w gardło i hejnał się urwał. Strażnicy zdążyli jednak zamknąć bramy. Na pamiątkę tamtego wydarzenia codziennie z wieży mariackiej rozbrzmiewa niedokończony hejnał.

- wyrazy z **rz** niewymiennym: wydarzenie
- wyrazy z **h**: hejnał
- wyrazy z **rz** po spółgłoskach: spostrzec, strzała, rozbrzmiewać
- **wielka/mala litera**: Kraków, krakowianin, Tatarzy, kościół Najświętszej Marii Panny, wieża mariacka
- **a/on, a/om, e/en**: plądrować, dąć, trąbka, trębacz
- **nie** z przymiotnikami: niedokończony

Bazyliiszek

Bazyliiszek przypominał olbrzymiego koguta z ogonem węża. Żył w ciemnych lochach ciągnących się pod warszawskim Starym Miastem. Intruzów, którzy zakłócali jego spokój, zabijał groźnym spojrzeniem. Pewien odważny chłopiec sprytnie wykorzystał zabójczy wzrok bazyliiszka i doprowadził odrażającego gada do zguby. Zszedł do lochów obwieszony lustrami. Gdy bazyliiszek ujrzał swoje lustrzane odbicie, padł nieżywy.

- wyrazy z **rz** niewymiennym: rzucać, wykorzystać
- wyrazy z **ó** niewymiennym: zakłócać, którzy, zabójczy
- wyrazy z **ż** niewymiennym: wąż, żyć
- wyrazy z **ż** wymiennym: odważny, odrażający
- **wielka/mala litera**: Stare Miasto, warszawski
- **nie** z przymiotnikami: nieżywy

Stopa królowej Jadwigi

Królową Jadwigę wszyscy kochali za jej hojność i dobroć. Dbala o ubogich i pokrzywdzonych. Kiedyś obserwowała, jak murarze budują kościół. Uważne oko królowej dostrzegło smutnego kamieniarza. Zapytała go o przyczynę zmartwienia. Jego żona była chora, a on nie miał pieniędzy, aby kupić lekarstwo. Królowa odczepiła od trzewika złotą klamrę i podarowała ją kamieniarzowi. Na kamieniu został odcisnięty ślad jej stopy. Po zażyciu lekarstwa żona kamieniarza szybko wróciła do zdrowia, a kamień ze śladem stopy królowej wmurowano w ścianę kościoła.

- **nazwy zawodów** zakończone na **-arz**: kamieniarz, murarz
- wyrazy z **h**: hojność
- wyrazy z **rz** po spółgłoskach: pokrzywdzony, trzewik, przyczyna
- **wielka/mala litera**: Jadwiga, królowa
- **nie** z czasownikami: nie mieć
- inne trudne wyrazy: zażycie

Legenda o Warsie i Sawie

Pewnego razu książę mazowiecki urządzał łowy na grubego zwierza. Gdy nadchodził zmierzch, zagubił się w puszczy. W końcu, między drzewami, dostrzegł nikłe światło. Była to chata ubogich rybaków – Warsa i Sawy. Małżonkowie ugościli księcia i przenocowali go. W nagrodę otrzymali na własność rozległe ziemie nad brzegami Wisły. Tu właśnie powstała Warszawa.

- wyrazy z **rz** niewymiennym: urządzać, zwierz, zmierzch
- wyrazy z **ch**: chata, nadchodzić
- wyrazy z **u**: ubogi, zagubić się, puszcza, ugościć
- wyrazy z **ż** niewymiennym: małżonek
- **wielka/mala litera**: Wars, Sawa, Warszawa, mazowiecki
- **ę/en**: legenda, urządzać

Legenda o latarni morskiej

Pewien zamożny kupiec miał piękną córkę. Gdy wyruszał w rejs po Bałtyku, zawsze zabierał ją ze sobą. Żeglarze zachwycali się urodą dziewczyny i jej pięknymi bursztynami. Gdy nadeszły sztormy, wicher porwał żagle, a statek w ciemnościach rozbił się o skały. Dziewczyna dopłynęła do brzegu i tam rozpałała wielkie ognisko. Ogień żarzył się, dopóki wszyscy żeglarze bezpiecznie nie dotarli do plaży. To ognisko było pierwszą latarnią morską. Odtąd na wysuniętych cyplach budowano wieże. O zmroku na szczycie zapalano światła wskazujące żeglarzom drogę do domu.

- wyrazy z **ch**: wicher
- wyrazy z **ż** niewymiennym: zamożny, żagiel, żarzyć się, plaża, wieża
- **wielka/mala litera**: Bałtyk
- **ą/om, ę/en**: wskazujący, urodą, żeglarzom, wysunięty, legenda

Księżniczka na ziarnku grochu

Był sobie książę, który chciał pojąć za żonę prawdziwą księżniczkę. Szukał jej po świecie, ale nie znalazł. Znużony podróżami, wrócił do domu. Pewnego wieczoru rozpętała się burza. Wicher targał wierzchołkami drzew, szumiała ulewa i grzmiało. Do bram miasta zapukała przemoczona do suchej nitki dziewczyna. Przedstawiła się jako księżniczka. Królowa, chcąc się przekonać, czy to prawda, wsunęła ziarnko grochu pod stopy puchowych pierzyn. Na nich miała ułożyć się do snu księżniczka. Rano dziewczyna była bardzo niewyspana. Narzekała, że nie mogła zmrużyć oka, bo w łóżku ciągle coś ją uwierało. W królestwie zapanowała radość i urządzono huczne wesele. Tylko prawdziwa księżniczka mogła mieć tak delikatną skórę.

- wyrazy z **h**: huczny
- wyrazy z **rz** niewymiennym: burza, wierzchołek, urządzać, narzekać

LEGENDY I BAŚNIE

Smok Wawelski

U stóp grodu króla Kraka zamieszkał straszny smok. Pożerał owce, krowy, a nawet ludzi. Wszyscy królewscy poddani trzęśli się ze strachu. Dopiero przebiegły szewczyk Skuba poradził sobie z gadem. Wypchał siarką skórę barana. Następnie rzucił ją przed smoczą jamę. Smok od razu połknął barana. Po takiej przekąsce zachciało mu się pić. Zszedł nad brzeg Wisły, aby ugasić pragnienie. Pił, pił i pił, aż w końcu pękł. W Krakowie już nikt nie musiał się bać potwora.

- wyrazy z **rz** niewymiennym: rzucić
- wyrazy z **ch**: strach, wypchać, zachcieć się
- wyrazy z **ż** niewymiennym: pożerać
- **wielka/mala litera**: Krak, Kraków, Skuba, Wisła
- **ę/en, a/om**: skórę, siarkę, smoczą

Legenda o świętej Kingdzie

Królowna węgierska Kinga miała wyjechać do Polski na ślub z polskim księciem Bolesławem. Przed wyjazdem poprosiła ojca, żeby zamiast złota dał jej w posagu kopalnię soli. Sól była wówczas bardzo cenna. Wszystkich jednak zdumiała ta prośba, bo jak tu przenieść kopalnię z jednego miejsca na drugie? Kinga wrzuciła zaręczynowy pierścień do szybu kopalni w swojej ojczyźnie. Kiedy orszak weselny zbliżał się do Krakowa, królowna kazała zatrzymać karetę. W tym miejscu górnicy znaleźli bogate złoża soli. W jednej z solnych brył błyszczał zaręczynowy pierścień Kingi. Dziś kopalnia soli w Wieliczce to muzeum. Wpisano ją także na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Przyrodniczego Ludzkości.

- wyrazy z **ż** wymiennym: zbliżyć się
- **wielka/mala litera**: Polska, Wieliczka, Lista Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Przyrodniczego Ludzkości, węgierski
- **ę/en**: księżca, zaręczynowy
- inne trudne wyrazy: złożę, błyszczał, pierścień

Część II ZWIERZĘTA

Król puszczy

Żubr należy do rodziny krętorogich. Dzięki specjalnej hodowli polscy naukowcy podtrzymali istnienie tego gatunku. Żubry żyją w stadach. Chodzą na wolności w Białowieży, Bieszczadach oraz w kilku parkach narodowych i rezerwatach. Trzeba je jednak dokarmiać, szczególnie zimą. Te olbrzymy potrzebują dużo pożywienia. Ich dieta składa się z ziół, traw, młodych pędów krzewów, kory drzew, a także żołądźi i kasztanów.

- wyrazy z **h**: hodowla
- **spółgłoski dźwięczne** w pisowni, które **tracą dźwięczność** w wymowie: podtrzymać, traw
- wyrazy z **ż** niewymiennym: żubr, należeć, żołądź
- **zmiękczenia/spółgłoski miękkie**: wolności, dokarmiać
- **ę/en**: pęd, krętorogi
- **wielka/mala litera**: Bieszczady, Białowieża

Wiewiórka

To puchate, rude lub szarobure zwierzątko jest częstym gościem w naszych parkach i ogrodach. Chętnie zamieszkuje w dziuplach starych drzew. Przed zimą wiewiórka skrzętnie gromadzi orzechy, żołądźie, szyszki i nasionka buków. Często zapomina, gdzie je schowała. Jeśli ją dokarmiasz, nie wyłuskuj orzeszków z łupiny. Wiewiórka powinna gryźć twarde skorupki. Musi ścierać sobie zęby, które jej ciągle rosną.

- wyrazy z **ch**: puchaty, chętnie, schować
- **spółgłoski dźwięczne** w pisowni, które **tracą dźwięczność** w wymowie: gryźć, twardy
- wyrazy z **u**: wyłuskuj, zamieszkuje, dziupla, rudy, szarobury, skorupka, musieć
- **zmiękczenia/spółgłoski miękkie**: żołądźie, gryźć, ścierać
- **zdrobnienia**: zwierzątko, nasionko
- **ę/en, ą/om**: skrzętnie, rosną

ZWIERZĘTA

Pływak żółto-brzeżek

To duży drapieżny chrząszcz. Jest przystosowany do życia w wodzie. Najczęściej spotykany w stawach i zakolach rzecznych porośniętych trzcinami. Na swoją zdobycz czatuje wśród wodnych roślin lub tuż pod powierzchnią wody. Potrafi nurkować i fruwać. Może ugryźć nieostrożnego amatora lilii wodnych. To dobra nauczka dla tych, którzy nie przestrzegają przepisów o ochronie przyrody.

- wyrazy z **ch**: chrząszcz, stawach, zakolach, rzecznych, porośniętych
- wyrazy z **ż** niewymiennym: życie, tuż, nieostrożny
- **ę/en**: porośnięty
- **nie** z przymiotnikami: nieostrożny
- **-ii na końcu wyrazu**: lilii

Srokate żrebie

Julka bardzo lubiła konie. Przyglądała się, jak skubią trawę, biegają, hasają, harcują i tarzają się po ziemi. Najbardziej podobał jej się srokaty żrebak Łatek. Na jego białej sierści wyraźnie odcinały się różnej wielkości beżowe cętki i plamki. Miał różowe mięciutkie chrapy, a na łebku białą strzałkę. Z przyjemnością słuchała tętentu jego kopyt. Julka marzyła, że kiedyś pogalopuje na Łatku po nadrzecznych łąkach.

- wyrazy z **rz** niewymiennym: tarzać się, marzyć, nadrzeczny
- wyrazy z **h**: hasać, harcować
- wyrazy z **ch**: chrapy, słuchać
- **spółgłoski dźwięczne** w pisowni, które **tracą dźwięczność** w wymowie: łebek
- **ę/en, a/om**: mięciutki, cętka, tętent, łąka
- **nazwy młodych zwierząt**: żrebak, żrebie

Zimorodek

Zimorodek to jeden z najbardziej kolorowych ptaków żyjących w Polsce. Ma jaskrawopomarańczowe i jaskrawoniebieskie upierzenie oraz gruby, długi dziób. Nie występuje jednak tak rzadko jak czarny bocian. Można go spotkać blisko nadrzecznych skarp. Tak jak jaskółka brzegówka w wysokim brzegu, drąży on długą norę w ziemi i w niej gniazduje. Opowieści o tym, że pisklęta zimorodka wykluwają się zimą, są nieprawdziwe.

- wyrazy z **rz** wymiennym: upierzenie
- wyrazy z **rz** niewymiennym: rzadko
- wyrazy z **ó** niewymiennym: jaskółka, ptaków
- wyrazy z **ź**: drążyć
- **przymiotniki złożone**: jaskrawopomarańczowe, jaskrawoniebieskie
- pisownia **nie** z przymiotnikami: nieprawdziwe

Co jada jeź?

W książeczkach dla dzieci często można spotkać rysunki jeża z jabłkiem na grzbiecie. Czy jeź stoi pod drzewem i czeka, aż jakieś jabłko spadnie mu na kolce? Na pewno nie. A może wkłada je na grzbiet sam? Też nie, bo ma za krótkie nóżki. Jeź rzadko je owoce. Jego pożywienie to myszy, owady, a także węże. Nie boi się nawet jadu żmii. Jeże są sprzymierzeńcami ogrodników. Łowią wiele szkodników roślin.

- wyrazy z **rz** niewymiennym: rzadko
- wyrazy z **ź** niewymiennym: jeź, pożywienie, wąż, także, żmija
- wyrazy z **ź** wymiennym: książeczka, nóżka
- **-ii na końcu wyrazu**: żmii
- **razem czy osobno**: na pewno

ZWIERZĘTA

Czy sójka odfruwa za morze?

Sójka to duży ptak. Jest wielkości kawki. Latem żywi się owadami. Kiedy nadchodzi mróz, nie odfruwa za morze. Ma dość pożywienia w naszych lasach i parkach. Tak jak wiewiórka bardzo lubi żołędzie i orzechy. Głośno skrzeczy, gdy nadchodzi niebezpieczeństwo.

- wyrazy z **rz** niewymiennym: orzech
- **spółgłoski dźwięczne** w pisowni, które **tracą dźwięczność** w wymowie: kawka, odfruwać, niebezpieczeństwo
- wyrazy z **ż**: żołędź
- wyrazy z **ó** niewymiennym: sójka, wiewiórka
- **zmiękczenia/spółgłoski miękkie**: głośno, wielkości, dość

Nietoperze

Nietoperze, tak jak ludzie, są ssakami. Tylko one spośród ssaków mają skrzydła. To niezwykle oryginalne zwierzęta. Śpią w ciągu dnia. Przyczepione pazurkami do skalnej półki, wiszą głową w dół. Mają olbrzymie uszy, które są dla nich bardzo ważne. Wychwytyją nimi dźwięki odbite od przeszkód. Dzięki temu orientują się w przestrzeni.

- wyrazy z **rz** niewymiennym: zwierzę, nietoperz, przestrzeń
- wyrazy z **ch**: wychwytywać
- wyrazy z **ó** niewymiennym: półka
- wyrazy z **ż** wymiennym: ważny
- **zmiękczenia/spółgłoski miękkie**: śpią, ciąg, dnia, dźwięki
- **podwójne spółgłoski**: ssak

ZWIERZĘTA

Groźne wilki

Wilki są drapieżnikami. Żyją w stadach zwanych też watahami. Młodymi wilczętami rządzi przewodnik. Wilki polują na sarny, zające, borsuki. Dla urozmaicenia czasem pożywiają się także runem leśnym. Chętnie zaglądają do zagród i porywają zwierzęta hodowlane. To przysparza wielu kłopotów rolnikom.

- wyrazy z **h**: wataha, hodowlany
- wyrazy z **u**: polują, runo, borsuk
- wyrazy z **ż** niewymiennym: drapieżnik, żyć, pożywiać
- **ę/en, ą/om**: wilczęta, zając

Wilga

Wilga jest ptakiem wielkości kawki. Z jej złocistożółtym ubarwieniem kontrastują czarne skrzydła i okulary. Gniazduje na obrzeżach lasów. Najłatwiej dostrzec ją, gdy żeruje wśród konarów starych drzew liściastych. Składa jaja o lekko różowym zabarwieniu. Z nich wykluwają się zielonkawoszare pisklęta. Samiec melodyjnie fiuka i gwizdże, najchętniej przed deszczem. Samica skrzeczy podobnie do sójki. Wilga należy do ptaków chronionych.

- wyrazy z **ż** niewymiennym: należeć, żer
- wyrazy z **ż** wymiennym: gwizdże, obrzeża
- **ę/en**: pisklęta
- **przymiotniki złożone**: złocistożółty, zielonkawoszare

ZWIERZĘTA

Chrabąszcz i kukułka

Chrabąszcz zaszył się gdzieś w chaszczce,
Tam żerując, strasznie mlaszcze.
Ofuknęła go kukułka:
„Ciszej, chrząszczu, jedz swe ziółka!
Bo hałasu czynisz tyle,
Że cię słyszać aż o milę!”

- wyrazy z **ch**: chrabąszcz, chaszczce, chrząszcz
- wyrazy z **h**: hałas
- wyrazy z **u**: żerując, kukułka
- **dwuznaki**: chrabąszcz, chaszczce, mlaszcze
- **-ęł-**: ofuknęła

Żyrafa

Szła żyrafa na kolację,
Wtem dostrzegła gdzieś akację.
Lubi liście jeść akacji,
Nawet gdy jest po kolacji.
I ma taką długą szyję,
Żaden przysmak się nie skryje.

- **spółgłoski dźwięczne** w pisowni, które **tracą dźwięczność** w wymowie: przysmak
- wyrazy z **ż**: żyrafa
- **zmiękczenia/spółgłoski miękkie**: liście, jeść
- **-ji na końcu wyrazu**: akacji, kolacji

Bury kotek

Bury kotek zwinięty w kłębuszek wylegiwał się na parapecie. Ułożył łebek na łapkach i zmrużył oczy. Obserwował uważnie przelatujące wróble. Machnął łapką, gdy koło ucha zabzyczała mu pszczoła. W końcu zasnął. Mruczał przez sen. Na pewno śniły mu się nocne łowy.

- wyrazy z **ch**: machnąć, ucho
- wyrazy z **ó** niewymiennym: wróbel
- **wyjątek**: pszczoła
- wyrazy z **u**: bury, kłębuszek, ułożyć, zmrużyć, przelatujący, mruczeć
- wyrazy z **ż** wymiennym: uważnie

Puchacz

Puchacz to największa z polskich sów. Ma słabutki wzrok, za to doskonały słuch. Słyszy każdy najcichszy szelest. Nawet kiedy mysz przemyka pośród traw. Za dnia puchacz śpi schowany wśród gałęzi drzew. Budzi się nocą, po wschodzie księżyca. Wtedy słychać jego pohukiwanie.

- wyrazy z **h**: pohukiwanie
- wyrazy z **ch**: puchacz, najcichszy, schowany, wschód, słuch
- wyrazy z **ż**: księżyc
- wyrazy z **ó** wymiennym: sów, wschód

ZWIERZĘTA

Żółw

Żółw przeżuwał żółty liść:

„Żwawo nie potrafię iść...

Życiem jestem tak znużony,

Że nie zdążę znaleźć żony”.

- wyrazy z **u**: przeżuwać, znużony
- wyrazy z **ó** niewymiennym: żółw, żółty
- wyrazy z **ż** niewymiennym: żwawo, żółw, przeżuwać, żona, zdążyć
- **nie** z czasownikami: nie zdążyć
- **ę, ą/om**: potrafię, zdążę,

Mrówka

Mrówka szła zieloną łąką.

Przyglądała się biedronkom:

„Dzięki skrzydłom latać mogą,

A ja ufać muszę nogom...”.

- wyrazy z **ó** wymiennym: mrówka
- **zmiękczenia/spółgłoski miękkie**: ufać, latać
- **ą/om**: zieloną, łąką, mogą, przyglądać, biedronkom, nogom, skrzydłom

Jan Paweł II

Był papieżem przez dwadzieścia sześć i pół roku, czyli przez dziewięć tysięcy sześćset sześćdziesiąt sześć dni. To drugi pod względem długości pontyfikat w historii papiestwa. Jan Paweł II pielgrzymował po całym świecie. Uczył, że trzeba kochać ludzi i czcić Boga. Był poliglotą, czyli człowiekiem znającym wiele języków, dzięki czemu mógł przemawiać do swoich słuchaczy w ich językach. Niezmordowanie wędrował do najdalszych zakątków naszego globu. Niósł ludziom nadzieję. Został zaliczony w poczet błogosławionych.

- wyrazy z **ż**: papież
- **wielka/mala litera**: Jan Paweł II, Bóg
- **liczebniki**: dwadzieścia sześć i pół, dziewięć tysięcy sześćset sześćdziesiąt sześć, drugi
- inne trudne wyrazy: niezmordowanie

Maria Skłodowska-Curie

To wielka polska uczona, która żyła na przełomie dziewiętnastego i dwudziestego wieku. Była pierwszą kobietą noblistką. Jako jedyna kobieta otrzymała Nagrodę Nobla dwukrotnie. Maria Skłodowska-Curie odkryła dwa nowe pierwiastki chemiczne. Jeden z nich, rad, posłużył do tego, aby leczyć ludzi z chorób nowotworowych. W Polsce i we Francji znajduje się mnóstwo ulic jej imienia. Jest także patronką wielu szkół oraz instytutów naukowych.

- wyrazy z **ch**: chemiczny
- **wielka/mala litera**: Nagroda Nobla, noblistka
- **liczebniki**: dwukrotnie, dziewiętnasty, dwudziesty

Fryderyk Chopin

Urodził się w Żelazowej Woli na Mazowszu dwieście lat temu. Mały Fryderyk chętnie przysłuchiwał się wiejskim kapelom. Była to muzyka samouków grających na skrzypcach i fujarkach. Do jego wyobraźni przemawiał też szum wiatru pośród wierzb i szmer padającego deszczu. Wszystkie te dźwięki odtworzył w swoich kompozycjach. Jego mazurki i preludia są niezrównanymi arcydziełami. Można ich wysłuchać na koncercie w filharmonii.

- **spółgłoski dźwięczne** w pisowni, które **tracą dźwięczność** w wymowie: odtworzyć, samouków, pośród
- **wielka/mała litera**: Żelazowa Wola, Mazowsze, Fryderyk
- **nie** z przymiotnikami: niezrównany
- **-ii na końcu wyrazu**: filharmonii
- **ą/om**: szemrzący, kapelom

Jan Matejko

Najchętniej utrwał na płótnie sceny z historii Polski. Malował wielkie bitwy, doniosłe wydarzenia i polskich królów. Aby powstało wiele różnych portretów, malarz musiał się natrudzić. Wybór osób, które mogłyby pozować, był niełatwy. Niemało kłopotów sprawiało też przygotowanie właściwych stelaży, sztalug i pędzli. Mistrz Jan tworzył obrazy o olbrzymiej powierzchni. Dziś możemy je obejrzeć w muzeach.

- wyrazy z **ż**: stelaż, różnych
- **-ii na końcu wyrazu**: historii
- **nie** z przymiotnikami: niełatwy
- **nie** z przysłówkami: niemało
- **wielka/mała litera**: Polska, polski, Jan Matejko

Mikołaj Kopernik

Żył za czasów króla Zygmunta Starego. Dokonał przewrotu w astronomii. Udowodnił, że Ziemia krąży dookoła Słońca, a nie, jak myślano, Słońce wokół Ziemi. Ziemia obraca się też wokół własnej osi. We wszechświecie znajduje się wiele układów planetarnych. Jednym z nich jest Układ Słoneczny. Ziemia jest trzecią z kolei planetą od Słońca. Imieniem Kopernika nazwano kratery na Księżycu i Marsie.

- wyrazy z **ch**: wszechświat
- **wielka/mala litera**: Zygmunt Stary, Ziemia, Słońce, Księżyc, Mars, Układ Słoneczny, układ planetarny
- **podwójne samogłoski**: dookoła
- **-ii na końcu wyrazu**: astronomii

Rozważania astronomiczne

We Fromborku na wieży
Miał Kopernik pracownię.
Cały świat wówczas wierzył
W starożytną teorię,
Według której to Słońce
Kręci się wokół Ziemi.
Nikt jej nie śmiał zaprzeczyć,
Nikt nie ważył się zmienić.
Wielki Polak na końcu
Nową prawdę objawił:
Ziemię ruszył, a Słońce
Nieruchome ustawił.

- wyrazy z **ż** niewymiennym: wieża, starożytny
- **wielka/mala litera**: Frombork, Kopernik, Słońce, Ziemia, Polak
- **nie** z czasownikami: nie ważyć się
- **nie** z przymiotnikami: nieruchomy

Igrzyska olimpijskie

Pierwsze igrzyska odbyły się blisko trzy tysiące lat temu w Olimpi, w starożytnej Grecji. Brali w nich udział tylko mężczyźni. Podczas uczciwej rywalizacji sprawdzali swoją sprawność, wytrzymałość i męstwo. Zwycięzca każdej z konkurencji otrzymywał laur olimpijski. Był to wieniec upleciony z gałązek wawrzynu. Dziś sportowców dekoruje się medalami. Igrzyska powtarzają się co cztery lata. Organizuje się także paraolimpiady dla niepełnosprawnych sportowców.

- wyrazy z **rz** po spółgłoskach: trzy, wawrzyn
- **ę/en**: męstwo
- **-ii/-ji na końcu wyrazu**: Olimpi, Grecji, rywalizacji, konkurencji
- **nie** z przymiotnikami: niepełnosprawny

Prace w polu

Po żniwach, kiedy z pól zostaną zebrane wszystkie zboża: pszenica, żyto, owies, jęczmień, a nawet kukurydza, każdy gospodarz ma jeszcze wiele pracy. Trzeba na ściernisku rozsypać nawóz i go przyorać. Dzięki temu ziemia w przyszłym roku też da obfity plon i nie będą panoszyć się chwasty, takie jak chabry, perz czy kąkol. Potem należy jeszcze wykopać warzywa: buraki, marchew, pietruszkę i ziemniaki. Jarzyny są przecież najważniejsze w zdrowym żywieniu i trzeba je spożywać pięć razy dziennie.

- wyrazy z **ż**: żniwo, zboże, najważniejszy, żywienie, spożywać
- wyrazy z **rz** niewymiennym: perz, warzywo, jarzyna
- wyrazy z **ch**: chwast, chaber, marchew
- **wyjątek**: pszenica
- wyrazy z **u**: kukurydza, burak, pietruszka
- **zmiękczenia/spółgłoski miękkie**: ściernisko, rozsypać, przyorać
- **spółgłoski dźwięczne** w pisowni, które **tracą dźwięczność** w wymowie: rozsypać, z pól

Chwalipięta

Medal zdobyłem w gokartach,
Na bieżni prześcignę charta,
Nie zbłądzę w najdzikszej puszczy,
I marsz wytrzymam najdłuższy,
Mam mięśnie tak twarde jak stal,
A w bramce to bronię jak Szmal,
Pokonam Radwańską w tenisie,
Na nartach prześcignę Justysię,
W siatkówkę też gram wspaniale,
I... nigdy sam się nie chwale.

- wyrazy z **ż** wymiennym: bieżnia, najdłuższy
- **nazwy własne**: Radwańska, Szmal, Justysia
- **ę**: chwale

Obserwatorzy przyrody

Harcerze wyruszyli na wycieczkę nad leśny strumień, aby zdobyć sprawność obserwatora przyrody. Szukali różnokolorowych piórek sójki, dudka i kukułki. Zbierali też nad grząskim brzegiem muszelki nadrzecznych mięczaków. Oglądali skorupki jaj wyrzucone z gniazd, w których wykluły się pisklęta. Kiedy drużyna wróciła do harcówki, wszyscy podziwiali swoje znaleziska przez lupę lub pod mikroskopem. Sporządzili też dziennik wyprawy i opisali w nim zebrane eksponaty.

- wyrazy z **h**: harcerz, harcówka
- wyrazy z **rz** niewymiennym: sporządzić, wyrzucony
- wyrazy z **ó** niewymiennym: różnokolorowy, sójka
- wyrazy z **u**: szukać, dudek, kukułka, muszelka, drużyna
- **ę/em, a/om**: lupę, mikroskopem, oglądać

Mierzymy długość

Uczyliśmy się mierzyć i porównywać wielkość różnych przedmiotów. Ołówek był dłuższy od długopisu. Żółta kredka okazała się krótsza niż pomarańczowa. Szerokość worka na kapcie równała się jego długości. Książka była grubsza od zeszytu. Temperówka miała najmniejsze rozmiary ze wszystkich zgromadzonych rzeczy.

- **podwójne spółgłoski, dwuznaki:** dłuższy, krótszy, grubszy
- **ę/em, ą/om:** temperówka, książka

Spór uczniów

Raz uczniowie wiedli spór,
Czy był przodkiem żubra tur.
Argumenty za i przeciw
Przedstawiają wszystkie dzieci:
„Tur miał rogi i wieść niesie,
Że, jak żubr, też mieszkał w lesie”.
Zaraz się podniosły krzyki:
„Tur, inaczej, to byk dziki!”.
Nikt nie słucha komentarza,
Ten się kłóci, ten obraża.
Wtem dyskusję przerwał Jerzy:
„Byłem z tatą w Białowieży.
Oprowadzał nas leśniczy
I o żubrach mówił w dziczy.
Doskonale to pamiętam,
Że to inne są zwierzęta”.

- wyrazy z **ż** niewymiennym: żubr
- wyrazy z **u**: tur
- **wielka/mała litera:** Jerzy, Białowieża

Przeziębienie

Jesienią, gdy na dworze jest plucha i hula wicher, dzieci często się przeziębiamy. Zamiast omijać kałuże, wskakują w nie, rozbryzgują wodę i ochlapują się, brudząc ubrania. Potem pociągają nosem, kichają i kaszlą. Czasem mają gorączkę. Wtedy muszą położyć się do łóżka i wygrzać pod ciepłą kołdrą.

- wyrazy z **ch**: plucha, wicher, ochlapywać, kichać
- wyrazy z **h**: hulać
- **spółgłoski dźwięczne** w pisowni, które **tracą dźwięczność** w wymowie: wtedy
- wyrazy z **ż** niewymiennym: kałuża
- **ę/en, ą/om**: przeziębiamy, pociągają

Spizarnia

W spizarni ciotki Uli półki uginają się pod ciężarem zapasów na zimę. Stoją tam w rzędach słoiki z marynowanymi podgrzybkami, konfiturami z jeżyn, borówek i żurawin. Są też beczułki z kiszonymi ogórkami. Trzeba jeszcze zakisić kapustę. W kacie, w skrzyniach piętrzą się warzywa korzeniowe: buraki, marchew i rzepa. A w wielkim worze są wyłuskane pestki słonecznika dla sikor, jemiołuszek, wróbla i gili.

- wyrazy z **ż**: spizarnia, ciężar, żurawina, też
- wyrazy z **ó** niewymiennym: ogórek, wróbel, półka
- wyrazy z **rz** niewymiennym: warzywo, korzeniowy, rzepa, rząd
- wyrazy z **u**: konfitura, beczułka, jemiołuszka, wyłuskany, kapusta
- **ą/on**: kąt

Wycieczka do Warszawy

Dzieci z Gdańska przyjechały na wycieczkę do stolicy Polski – Warszawy. Zamieszkały przy ulicy Kubusia Puchatka. Stamtąd było niedaleko do Łazienek i Belwederu. Podróżnicy musieli uważać na ruchliwych ulicach, aby bezpiecznie dotrzeć do interesujących miejsc. Zwiedzili także pałac polskiego króla Jana III w Wilanowie i Stare Miasto. Byli również w zoo, gdzie przyszły na świat małe mrówkojady i jeżozwierz.

- **mała/wielka litera:** Warszawa, ulica Kubusia Puchatka, polski król, Polska, Łazienki, Belweder, zoo, Wilanów, Stare Miasto
- wyrazy z **ż** niewymiennym: jeżozwierz, podróżnik
- **spółgłoski dźwięczne** w pisowni, które **tracą dźwięczność** w wymowie: mrówkojad

Pierwsze oznaki wiosny

Najpierw wychylają się spod śniegu białe przebiśniegi i żółte oraz fioletowe krokusy. Na wierzbie pojawiają się baze, a na leszczynie niewielkie kotki. Wśród zbutwiałych zeszłorocznych liści można znaleźć fioletowoniebieskie przylaszczki i sasanki. Na bagnistych łąkach rozkwitają kaczeńce i konwalie. Nie zrywamy wczesnowiosennych kwiatów, bo są pod ochroną. Kiedy powieje ciepły wietrzyk, ciągną klucze żurawi i gęsi. Budzą się z zimowego snu borsuki, świstaki i niedźwiedzie.

- wyrazy z **ż** niewymiennym: żuraw
- **ą/on:** łąka, konwalia
- **zmiękczenia/spółgłoski miękkie:** liści, niedźwiedzie, kaczeńce
- **dwuznaki:** przylaszczka, leszczyna
- **przymiotniki złożone:** fioletowoniebieski, wczesnowiosenny
- **nie** z przymiotnikami: niewielki
- **nie** z czasownikami: nie zrywamy

Przyjaciele

Andrzej i Jerzy to świetni kumple. Przyjaźnią się od dawna, choć są całkiem do siebie niepodobni. Jędrzek jest szczupły, wysoki i strzyże się na jeża. Uwielbia sklejać modele helikopterów i samolotów. Jurek jest niskim grubaskiem i ma ciągle rozczochraną czuprynę. Jego hobby to fotografia. Chłopcy urządzili wspólną wystawę dla kolegów i koleżanek. Jurek sfotografował modele Jędrka i zrobił fotomontaż. Wszyscy mieli wrażenie, że to prawdziwe latające maszyny.

- wyrazy z **rz** wymiennym: Jerzy
- wyrazy z **ż** niewymiennym: wrażenie, jeż, fotomontaż
- wyrazy z **ź** wymiennym: strzyże, koleżanka
- wyrazy z **h**: helikopter
- wyrazy z **ó** niewymiennym: wspólny
- **podwójne spółgłoski**: hobby
- **nie** z przymiotnikami: niepodobni

Andrzejkowe wróżby

W przeddzień świętego Andrzeja urządziliśmy wieczór wróżb. Najpierw przez ucho dużego klucza wylewaliśmy do zimnej wody rozpuszczony воск. Potem przyglądaliśmy się utworzonym figurkom. Ich kształty miały nam coś powiedzieć o naszej przyszłości. Gdybyśmy chcieli wierzyć w andrzejkowe wróżby, Jaś zostałby kominia-
rzem, a Zosia kucharką.

- **wyjątek**: kształt
- wyrazy z **rz** niewymiennym: urządzać
- wyrazy z **ch**: chcieć
- **spółgłoski dźwięczne** w pisowni, które **tracą dźwięczność** w wymowie: rozpuszczony
- wyrazy z **ż** niewymiennym: wróżba, duży
- **wielka/mala litera**: Jaś, święty Andrzej, andrzejkowe wróżby
- **ą/om**: kucharką, figurkom

Wieczera wigilijna

Jak co roku wszyscy włączają się w przygotowania do Wigilii. Mama i babcia już od rana krzątają się po kuchni. Pieką, smażą i gotują, a smakowite zapachy rozmaitych potraw rozchodzą się po domu. Tata i dziadek przywożą świerkowe drzewko. Dzieci kończą sklejać łańcuchy. Potem wszyscy wieszają na choince bombki, pierniczki i maleńkie jabłuszka. Na białym haftowanym obrusie mama stawia stroik. Kiedy na niebie pojawia się pierwsza gwiazdka, rodzina dzieli się opłatkiem i zasiada do wieczerzy. Dzieci nie mogą się doczekać Świętego Mikołaja i prezentów. Panuje radosny nastrój i rozbrzmiewają kolędy.

- wyrazy z **h**: haftowany
- **spółgłoski dźwięczne** w pisowni, które **tracą dźwięczność** w wymowie: rozchodzić, gwiazdka, wszyscy, bombka
- **zmiękczenia/spółgłoski miękkie**: świerkowy, obrusie
- **wielka/mala litera**: Święty Mikołaj
- **-ii na końcu wyrazu**: Wigilii
- **ę/en, a/om**: kolęda, prezent, włączać

Topienie marzanny

Marzanna to imię prasłowiańskiej bogini symbolizującej zimę. Aby przywołać wiosnę, robiono kukłę ze słomy, odzianą w płócienny strój. Potem pochód złożony ze wszystkich mieszkańców wsi niósł kukłę nad rzekę. Tam topiono marzannę, aby odpłynęła do morza. Zwyczaj ten ma swoje korzenie w starych pogańskich obrzędach.

- wyrazy z **ó** niewymiennym: płócienny
- wyrazy z **ż** niewymiennym: złożony
- **wielka/mala litera**: marzanna (kukła), Marzanna (imię)
- **ę/en**: obrzęd

Bal przebierańców

Po Święcie Trzech Króli dzieci urządziły w świetlicy bal przebierańców. Udekorowały całe pomieszczenie różnokolorowymi balonikami, świerkowymi gałązkami i serpentynami. Samodzielnie przygotowały kostiumy. Na bal przybyło kilka księżniczek, wrózek i jedna wiosna. Wśród chłopców, oprócz rycerzy, piratów oraz Indian, znalazł się również klaun i Koziołek Matołek. Były konkursy z cennymi nagrodami i tańce. Mamy przyszykowały pyszny poczęstunek, aby tancerzom nie zabrakło sił. Na koniec trzeba było posprzątać. Chłopcy wynieśli śmieci. Dziewczynki powycierały plamy ze stołów.

- **zmiękczenia/spółgłoski miękkie:** przebierańcy, tańce, wynieść, śmieci
- **wielka/mala litera:** Święto Trzech Króli, Indianin, Koziołek Matołek
- **ę/en, ą/om:** poczęstunek, serpentyna, posprzątać, gałązka

Zimowe ferie

W czasie ferii zimowych niektóre dzieci wyjeżdżają w góry. O tej porze roku prawie zawsze leży tam dużo śniegu. Można zjeżdżać z góry na nartach i sankach. Trzeba tylko uważać na drzewa i innych narciarzy. Przyjemne są też wycieczki do wysokogórskich schronisk. Podczas wędrowki wąską ścieżynką wśród zasp można podziwiać przysypane śniegiem szczyty. Gdy jest duży mróz, śnieg skrzy się w słońcu i skrzypi pod nogami. W schronisku zmęczeni turyści piją herbatę z cytryną i jedzą góralskie przysmaki.

- wyrazy z **h:** herbata
- **-ii na końcu wyrazu:** ferii
- **dwuznaki:** zjeżdżać, szczyt
- **przymiotniki złożone:** wysokogórski
- **zdrobnienia:** ścieżynka

Wiosenne porządki w ogródku

W sobotnie przedpołudnie porządkowaliśmy nasz ogródek. Tata spulchnił ziemię, a potem przystrzygł żywopłot i przyciął krzewy róż. Mama posiała na grządce rzodkiewki, marchewkę i pietruszkę. Ja zagrabiłem trawnik. Mała Tosia wachała hiacenty, żonkile i tulipany. Później przyjechali strażacy i usunęli ze starej gruszy gniazdo niebezpiecznych szerszeni.

- wyrazy z **rz** niewymiennym: porządkować, rzodkiewka
- wyrazy z **h**: hiacynt
- **spółgłoski dźwięczne** w pisowni, które **tracą dźwięczność** w wymowie: niebezpieczny, przedpołudnie
- wyrazy z **ż** niewymiennym: żywopłot, żonkil, strażak
- **dwuznaki**: szerszeń
- **ę/en, ą/om**: usunęli, przyciąć, wachać,

Położenie geograficzne

Jaś nauczył się na lekcji określać położenie geograficzne różnych regionów Polski. Na południu są Tatry – nasze najwyższe góry. Na zachodzie, wzdłuż rzeki Odry, przebiega granica z Niemcami. Do jej przekroczenia niepotrzebny jest już paszport, bo Polska należy do Unii Europejskiej. Na wschodzie, niedaleko Białegostoku, w miasteczku Suchowola znajduje się geometryczny środek Europy. Na północy zaś jest Morze Bałtyckie.

- **spółgłoski dźwięczne** w pisowni, które **tracą dźwięczność** w wymowie: najwyższy, wschód
- **wielka/mała litera**: Morze Bałtyckie, Unia Europejska, Niemcy, Białystok, Odra, Tatry
- **nie** z przymiotnikami: niepotrzebny
- **-ii na końcu wyrazu**: Unii

Zakupy

Poszedłem do sklepu samoobsługowego po zakupy. Najpierw włożyłem do kosza bochenek chleba i trzy drożdżówki z kruszonką. Potem zważyłem kilogram marchwi i półtora kilograma jabłek. Następnie wziąłem z półki tuzin jajek. Na koniec sięgnąłem po ćwierćkilogramową torebkę krówek. To moje ulubione cukierki. Zapłaciłem siedemnaście złotych i pięćdziesiąt groszy.

- wyrazy z **ch**: bochenek, chleb, marchew
- wyrazy z **ż** niewymiennym: drożdżówka
- **liczebniki**: siedemnaście, pięćdziesiąt, tuzin, półtora, ćwierćkilogramowy
- **podwójne samogłoski**: samoobsługowy

Muzeum Hymnu Narodowego

W Będominie na Kaszubach znajduje się Muzeum Hymnu Narodowego. Zostało ono ulokowane w starym dworze szlacheckim. Zgromadzono tu wiele eksponatów przypominających czasy powstania polskiego hymnu. W zbiorach są chorągwie i sztandary z wyhaftowanym godłem Polski, czyli Orłem Białym, oraz hasłem: „Bóg, Honor, Ojczyzna”. W gablotach można obejrzeć nuty różnych melodii patriotycznych i szkatułki z biżuterią. Na wzorzystych kobiercach rozwieszono broń: szable i pistolety. Na kominku stoi zegar z kurantem.

- wyrazy z **ch**: gablotach, szlachecki, chorągiew
- wyrazy z **h**: wyhaftowany, hasło
- wyrazy z **u**: kurant, nuta, szkatułka
- **wielka/mala litera**: Muzeum Hymnu Narodowego, Będomin, Kaszuby
- **-ii na końcu wyrazu**: melodii

Muzeum Tatrzańskie

Podczas wycieczki do Zakopanego odwiedziliśmy Muzeum Tatrzańskie. Obejrzeliliśmy wnętrze góralskiej chałupy. Dzięki temu mogliśmy sobie wyobrazić, jak dawniej żyła niezamożna podhalańska rodzina. Były tu różne sprzęty i narzędzia: kołowrotek do przędzenia nici, żarna do mielenia zboża, rzeźbiona maselnica do ubijania masła, wykuty z metalu pogrzebacz do wygarniania popiołu. Wisiały też góralskie stroje: portki z parzenicami, kierpce i cucha oraz wzorzysta spódnica i serdaczek z wyhaftowanymi dziewięciłami.

- wyrazy z **rz** niewymiennym: narzędzie, parzenica, wnętrze
- wyrazy z **ch**: chałupa, cucha
- wyrazy z **h**: podhalański, wyhaftowany
- wyrazy z **ż** niewymiennym: żyć, niezamożny, różny, żarno, zboże
- **zmiękczenia/spółgłoski miękkie**: odwiedziliśmy, dziewięciły
- **wielka/mala litera**: Zakopane, Muzeum Tatrzańskie
- **nie** z przymiotnikami: niezamożna

Wyścigi

Druh opiekujący się zastępem zuchów zorganizował wyścigi na hulajnogach. Chłopcy startowali po dwóch. Ruszali na hasło: „Hop!”. Każdy chciał wygrać. Michał w pośpiechu zachwiał się i wjechał w chaszcze. Hubert bez wahania wyminął go i pierwszy przyjechał na metę. Widzowie machali chustami i hałasowali, dopingując zawodników.

- wyrazy z **ch**: zuch, chłopiec, dwóch, chcieć, Michał, pośpiech, zachwiał się, wjechać, chaszcze, przyjechać, machać, chusta
- wyrazy z **h**: druh, hulajnoga, Hubert, wahanie, hałasować

Teatrzyk kukiełkowy

W naszej szkole jest kółko teatralne. Opiekunka kółka, pani Helenka, założyła dla trzecich klas teatrzyk kukiełkowy. Młodzi aktorzy wystawiają sztuki dla uczniów naszej szkoły oraz innych szkół, przedszkolaków i rodziców. Najwięcej czasu pochłania samodzielne przygotowanie kukielek i dekoracji. Ról uczymy się w domach, a próby przeprowadzamy w świetlicy. Za nasze przedstawienia zbieramy huczne oklaski.

- wyrazy z **h**: Helenka, huczny
- wyrazy z **ch**: pochłaniać
- wyrazy z **ó** niewymiennym: próba
- **zdrobnienia**: teatrzyk

Wakacje tuż-tuż

Wakacje blisko, coraz bliżej. Niedługo dzieci porozjeżdżają się w różne strony Polski. Krzyś spędzi miesiąc na Pojezierzu Mazurskim. Przepłynie żaglówką szlak Wielkich Jezior. Asia jeszcze w czerwcu wyruszy w Gorce. Będzie wędrowała po górskich ścieżkach. Odwiedzi też Rabkę. Z tatą zaplanowała szaleństwa w Rabkolandzie. Z mamą zajdzie do warsztatu garncarskiego, żeby zobaczyć, jak się wyrabia gliniane talerze i miski. Grześ pojedzie do babci na wieś. Będzie pomagał w sianokosach i przy żniwach.

- **wielka/mala litera**: Pojezierze Mazurskie, Rabkoland, Gorce, Grześ, Polska, szlak Wielkich Jezior, Rabka
- **ę/en**: wędrować
- **zdrobnienia**: Krzyś, Grześ, Asia

Nauka

Nauka czasem wydaje się nudna. Szczególnie, gdy trudno ci się skupić. Wówczas nie rozumiesz tego, co czytasz. Spróbuj wtedy nie myśleć o komputerze ani o zabawie na podwórku. Nie odkładaj książki na półkę. Zrób sobie krótką przerwę. Zastanów się, czego musisz się nauczyć najpierw, a czego później. Ustal plan nauki. Potem wróć do pracy.

- wyrazy z **u**: nauka, nudny, trudno, skupić się, rozumieć, spróbuj, komputer, musieć
- wyrazy z **ó** wymiennym: zrób, podwórko, zastanów się, wrócić
- wyrazy z **ó** niewymiennym: wówczas, spróbować, szczególnie, krótki

Przygotowanie sernika

Postanowiliśmy przyrządzić sernik według przepisu mamy Krzysia. Dno tortownicy przykryliśmy biszkoptami. Ubiliśmy trzepaczką sześć żółtek z dwiema szklankami cukru. W mikserze połączyliśmy siedemdziesiąt pięć dekagramów twarożku z masą jajeczną. Przypomniało nam się, że potrzebna jest jeszcze żelatyna. Porządnie wszystko wymieszaliśmy i przelaliśmy do tortownicy. Na wierzchu ułożyliśmy wzór z orzechów i mrożonych jeżyn. Na koniec wstawiliśmy sernik do lodówki, aby się dobrze schłodził.

- wyrazy z **rz** po spółgłoskach: przygotowanie, przyrządzić, trzepaczka, Krzys, przelać, potrzebny, przykryć
- wyrazy z **rz** wymiennym: dobrze, mikserze
- wyrazy z **rz** niewymiennym: wierzch, orzech, porządnie
- wyrazy z **ż** niewymiennym: jeżyna, żelatyna, żółtko
- wyrazy z **ż** wymiennym: mrożony, twarożek
- **liczebniki**: siedemdziesiąt pięć, dwiema

Sprzątanie świata

Sprzątanie świata wymyślił w tysiąc dziewięćset osiemdziesiątym trzecim roku australijski żeglarz. W pierwszej akcji wzięło udział czterdzieści tysięcy osób. Ochotnicy oczyścili ze śmieci zatokę, nad którą leży największe miasto Australii. Powstała góra odpadów. Było tam mnóstwo plastikowych butelek, wraków samochodów i innych niepotrzebnych rzeczy. To pokazało ludziom, jak ważne jest segregowanie śmieci. Trzeba też pamiętać, aby zużyte przedmioty wyrzucać w przeznaczonych do tego miejscach.

- **wielka/mala litera:** Australia, australijski
- **liczebniki:** tysiąc dziewięćset osiemdziesiąty trzeci, czterdzieści tysięcy

Wakacyjne marzenia

Jasio marzy: „My być może
Wyberzemy się nad morze.
Na nadbrzeżnej leżąc plaży,
Będę o żagłówce marzył,
Zbierał muszle i muszelki,
Z piasku stworzę zamek wielki”.

Na to Hania: „Z rodzicami
Spędzę lato pod Tatrami.
Są tam lasy i doliny,
Zamieszkamy u gaździny.
Lubię góry w naszym kraju.
Niższe są od Himalajów,
Owce pasą się na halach,
Ich dzwoneczki słyhać z dala”.

wyrazy z **h**: hale, Himalaje
ę/en: spędzę